

Nieuwjaarsconcert met special guest Slobodan Trkulja & Balkanopolis

Henrik Schaefer dirigent
Slobodan Trkulja & Balkanopolis

 05.01 Deventer
06.01 Doetinchem
07.01 Zutphen
08.01 Enschede
10.01 Zwolle
12.01 Hoogeveen
14.01 Arnhem
15.01 Nijmegen

programma

Zoltán Kodály (1882 – 1967)

Dansen uit Galánta

Franz Liszt (1811 – 1886)

Hongaarse Rapsodie nr.2 in d kl.t.

Slobodan Trkulja (1977)

Nebo, Eleven for my father, Pythagora's song

pauze

Antonín Dvořák (1841 – 1904)

Slavische Dans nr.1, 2 en 7, opus 72

Slobodan Trkulja

Night Voyage, Black Eyes, Goro Moja (In the Hills),
Tzarigrad arr. Willem Friede (wereldpremière),
Konstantin

phion

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Het Nieuwjaarsconcert is al decennialang synoniem met de Oostenrijkse familie Strauss en de Weense wals. Maar het kan ook anders: Phion presenteert een sprankelend programma waarin niet de wals maar de Slavische muziek centraal staat. En eigenlijk is dat helemaal niet zo gek. Zoals de Weense wals voortkomt uit een heuse volksdans, zo kent ook de Slavische muziek een hechte relatie met de volksmuziek, een relatie die wordt benadrukt door de Servische zanger, componist en multi-instrumentalist Slobodan Trkulja met zijn band Balkanopolis die de traditionele muziek van de Balkan in een hedendaags jasje steekt.

Maar het kan ook anders:
Phion presenteert een
sprankelend programma
waarin niet de wals maar de
Slavische muziek centraal
staat.

Dat is in feite ook wat er met de Weense wals is gebeurd. De snelle dans in driekwartsmaat is niets anders dan een steeds verdergaande stilering van de aloude Ländler. Deze achttiende-eeuwse Duits-Oostenrijkse dans was een paren- en paringsdans waarbij het vooral aan de mannen was om met hun 'dansmoves' indruk te maken op het vrouwelijk geslacht. Klassieke componisten als Beethoven en Schubert maakten van de Ländler al een klassieke vorm en dat leidde uiteindelijk tot de Weense wals.

Met de muziek uit de Balkanlanden en Hongarije ging het niet anders. De zeer levende volksmuziek werd geadopteerd door componisten als Franz Liszt en Antonín Dvořák, raakte misschien wat van zijn pure ruigheid kwijt, maar werd door de stilering gaandeweg internationaal geaccepteerd. Waar het voor Liszt en Dvořák nog een vorm van kleur bekennen, van nationalisme in de muziek was, ging het voor Zoltán Kodály meer om een etnomusicologische opdracht.

Hij wilde, net als zijn goede vriend Béla Bartók, zoveel mogelijk van de oorspronkelijke volksmuziek conserveren. Muziek die hij vervolgens, net als Bartók, op geheel eigen wijze gebruikte in zijn eigen composities. Toch staat hij in zijn *Dansen uit Galánta* dicht bij de oorspronkelijke volksmuziek. Kodály schreef het werk in 1933 voor de tachtigste verjaardag van het symfonieorkest van Boedapest. De componist ging daarvoor terug naar zijn kindertijd in het dorpje Galánta (tegenwoordig behorend bij Slowakije) waar zijn vader stationschef was en hij veel volksmuziek hoorde. Die volksmuziek is in dit geval vooral de *verbunkos*, van oorsprong een militaire recruteringsdans. Kodály gebruikte verschillende van deze traditionele dansen, die bestaan uit een langzaam deel (de *lassú*) en een opzwepend gedeelte (de *friss*), en smeedde ze aaneen tot een doorgecomponeerd symfonisch gedicht. Ook Franz Liszt nam de *verbunkos* als uitgangspunt voor zijn *Tweede Hongaarse rapsodie* die hij in 1847 in eerste instantie componeerde voor piano solo. In 1851 bewerkte hij het stuk samen met Franz Doppler voor orkest. Liszt adopteerde in dit werk vooral de structuur en sfeer van de *verbunkos* en gebruikte, voor zover bekend,

geen traditionele melodieën. Toch zijn de melodieën onmiskenbaar Hongaars en is de langzame inleiding, gevolgd door een sneller gedeelte, analoog aan de combinatie van *lassú* en *friss*. De *Tweede Hongaarse rapsodie* werd in de pianoversie vooral wereldberoemd door de korte tekenfilm *The Cat Concerto* met Tom en Jerry in de hoofdrollen.

Stilzitten is bij deze even klassieke als pure Slavische versie van een Nieuwjaarsconcert een absolute onmogelijkheid.

Waar Liszt de verbunkos tot klassieke muziek verhief, deed Antonín Dvořák dat met zijn *Slavische dansen* op. 46 en 72, uit respectievelijk 1878 en 1886. Dvořák liet zich inspireren door de *Hongaarse dansen* van Johannes Brahms, maar zocht zijn basis-materiaal vooral in de dansen uit de West-Slavische landen zoals Polen, Tsjechië en Slowakije. Waar Brahms gebruik maakte van volksmelodieën, gebruikte Dvořák alleen het ritme van dansen als de *furiant*, de *polka*, de *dumka* en de *polonaise*. Toen Dvořáks op. 46 in de oorspronkelijke versie voor piano vierhandig verscheen, was hij nog een onbekende componist. Door het grote succes van de eerste set *Slavische dansen* vroeg Dvořáks uitgever Simrock al snel om een tweede set. Uit deze set klinken vanavond de eerste dans, een *odzemek*, een Slavische solodans voor mannen, de tweede, een *dumka*, en de zevende, die gecomponeerd is op het ritme van de *kolo*, een cirkeldans en

de enige Zuid-Slavische dans uit de reeks. De relatie met de volksmuziek die het fundament is van de klassieke werken die vandaag klinken, wordt nog eens feestelijk onderstreept door de samenwerking van Phion met Slobodan Trkulja en zijn band *Balkanopolis*. Net als op de beroemde *Live in Belgrade*-cd met het Metropole Orkest uit 2008 spelen zij samen met het orkest hun moderne versie van de traditionele muziek uit de Balkan. Trkulja, die in 1998 naar Nederland kwam om aan het Conservatorium van Amsterdam saxofoon te studeren, gebruikt vele traditionele invloeden in zijn muziek. Byzantijns religieus gezang staat naast opzwepende onregelmatige Balkanritmes, Servische volksliedjes en jazzy grooves. Het resulteert in werken als *Nebo*, *Eleven for my Father*, *Night Voyage*, *Goro Moja* en de wereldpremière van de georkestreerde versie van *Tzarigrad* in een even emotioneel geladen als opzwepende mix van traditionele zang, orkestrale pracht en accenten van traditionele instrumenten. Waar het bij de Weense wals tijdens het Nieuwjaarsconcert vaak blijft bij stiekem en nauwelijks merkbaar meedeinen, is stilzitten bij deze even klassieke als pure Slavische versie van een Nieuwjaarsconcert een absolute onmogelijkheid.

Paul Janssen

Balkanopolis bestaat uit:

Slobodan Trkulja - zanger, componist en multi-instrumentalist

Miloš Jakovljević - kaval

Marko Milatović - keyboard, piano, programming

Uroš Teofilović - elektrische gitaar

Dejan Antović - basgitaar

Arie den Boer - drums

foto: Maurice Lammerts van Bueren

biografie

Henrik Schaefer

Henrik Schaefer begon zijn carrière op de altviool en was met 22 jaar het jongste lid van de Berliner Philharmoniker. In die tijd studeerde hij orkestdirectie aan de Hochschule für Musik und Theater in Leipzig en was hij assistent van Claudio Abbado bij de Berliner Philharmoniker. Al sinds jaar en dag is hij een gevierd operadirigent in Zweden. Van 2007 tot 2013 was hij chef van de Wermland Opera in Karlstad, waar hij grote indruk maakte met Wagners complete *Ring*. Daarna vertrok hij naar Göteborg waar hij leider werd van het Operahuis. Ook leidde hij producties bij onder meer de Wiener Volksoper en het Tokyo Metropolitan Theatre. Sinds 2021 is hij chef-dirigent van de Stockholm Folkopera.

Daarnaast is Henrik Schaefer veelvuldig te vinden in de concertzaal. Zo leidde hij concerten met het Deens Nationaal Orkest, het Mozarteumorchester Salzburg en het Nederlands Philharmonisch Orkest. Van 2004 tot 2011 was hij vaste gastdirigent van het Symfonieorkest van Hiroshima. Het grote publiek in Nederland kent Henrik Schaefer als coach en jurylid bij het populaire televisieprogramma 'Maestro'. Hij is directeur Master of Orchestra Performance aan de Universiteit van Göteborg. Hij heeft een grote belangstelling voor de authentieke uitvoering van onbekend negentiende-eeuws repertoire en doet daar wetenschappelijk onderzoek naar.

biografie

Slobodan Trkulja

Slobodan Trkulja, multi-instrumentalist, componist en zanger werd in 1977 in Servië geboren. Hij was nog maar elf toen hij zichzelf klarinet leerde spelen. In de jaren daarna kwam daar een heel arsenaal aan muziekinstrumenten bij, waaronder de *frula* (herdersfluit) en de *gajde* (doedelzak). In 1998 verhuisde Trkulja naar Amsterdam, waar hij saxofoon studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij werd in de Dutch Jazz Competition onderscheiden als 'best new talent' (2002), later won hij ook de Erasmus Jazzprijs (2005). Als voorman en oprichter van de groep Balkanopolis werkte Slobodan Trkulja samen met jazz- en symfonieorkesten, waaronder het Metropole Orkest, Beogradska filharmonija, het Jazz Orchestra of the Concertgebouw en de Eddy Martinez Latin Big Band.

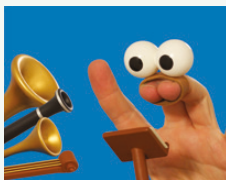
In Nederland is Trkulja o.a. bekend van zijn televisieoptreden tijdens het Nieuwjaarsconcert met het Nederlands Blazersensemble in 2002, zijn optreden bij North Sea Jazz en zijn samenwerking met het Metropole Orkest, waarmee hij in 2008 ook optrad als pauze-act tijdens de halve finale van het Eurovisie Songfestival in Belgrado.

Slobodan Trkulja creëert met zijn composities voor Balkanopolis een eigen, bijzondere klank door traditioneel Servische melodieën en ritmes en authentieke instrumenten te combineren met nieuwe arrangementen en moderne instrumenten en speelstijlen. Het resultaat hiervan is een unieke sound met een perfecte mix tussen de traditionele Servische muziek en moderne jazz en fusie.

Binnenkort in de concertzaal

Nieuwsgierig wat er binnenkort speelt?

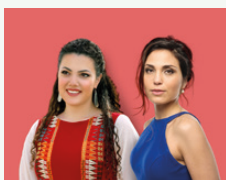
Kijk op phion.nl voor meer informatie én alle concerten, en schrijf je in voor onze nieuwsbrief, dan blijf je automatisch op de hoogte.

22.01 – 29.01

Lejo ontdekt het orkest

Met zijn grote ogen neemt Lejo families mee naar een bijzondere en muzikale wereld. Want hoe dirigeer je eigenlijk een orkest? En hoe klinken al die verschillende instrumenten? Terwijl Lejo grappige streken uithaalt komen er allerlei muziekstijlen voorbij.

03.02 – 12.02

Symfonische Oriënt met Aylin Sezer en Nai Barghouti

Een grensverleggend concert op het raakvlak tussen oost en west met muziek geïnspireerd op Duizend-en-een-nacht en de Egyptische zanglegendes Umm Kulthum en Fairouz.

03.03 – 12.03

De Vierde van Bruckner & Mozarts Vierde hoornconcert

Een symfonisch feestje rondom twee grote componisten uit Wenen. Hoornist Laurens Woudenberg soleert in het *Vierde hoornconcert* van Mozart. De beroemde ouverture van Mozarts *Die Zauberflöte* en Bruckners *Vierde symfonie* maken het concert compleet.

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Paul Pella Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden van Phion, Appeldoorn, Bömer Engineering services, Koninklijke Burgers' Zoo, Den Hartog Heuff notarissen, Dirkzwager, Eshgro, Heutink Foundation, INN'Twente, Landgoed De Wilmersberg, Rabobank, Regalis, Unica, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

Phion steunen middels partnerschap? Kijk voor meer informatie op phion.nl bij Steun.